

СТРАТЕГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В СФЕРІ ОСВІТИ НА ВСІХ РІВНЯХ

пріоритетний проєкт Міністерства освіти і науки
України в сфері психологічної допомоги та
психосоціальної підтримки всім учасникам
освітнього процесу

Стейкхолдери	
Власник	Міністерство освіти і науки України
Імплементційні партнери	Державна наукова установа «Інститут модернізації і змісту освіти», Державна установа «Український інститут розвитку освіти», заклади післядипломної педагогічної освіти
Донори	ЮНЕСКО, Представництво дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні, LEGO Foundation, Save the children, People in Need
Розділ проєкту	Опис
Проблема	Більше 60% психічних порушень виникають у підлітковому віці. 100% дітей та підлітків здобувають освіту у закладах освіти, які більше 40% свого активного часу знаходяться у закладі освіти. Тобто, заклади освіти мають найбільший потенціал щодо забезпечення психічного здоров'я учасників освітнього процесу. Проте у змісті освіти недостатньо уваги відведено на формування навичок психологічної стійкості та вміння діяти у надзвичайних ситуаціях. Повномасштабне вторгнення рф в Україну посилило негативний вплив на психічний стан всіх учасників освітнього процесу. При цьому більшість працівників освіти не мають належної підготовки та невзможі надати необхідну підтримку учасникам освітнього процесу. Така ситуація призводить до зниження стресостійкості всього суспільства.
Мета проєкту	Розбудова системи психологічної допомоги та психосоціальної підтримки всіх рівнях системи освіти. Завдання: забезпечення психічного здоров'я та психологічного благополуччя учасників освітнього процесу внаслідок надзвичайної ситуації, формування починаючи з дошкільного віку життєвих навичок, необхідних для подолання повсякденних труднощів, навичок психологічної стресостійкості, вміння діяти в надзвичайних та кризових ситуаціях, посилення в змісті освіти питань збереження психічного здоров'я, підвищення фахової спроможності працівників психологічної служби і всієї системи освіти
Короткий опис	Вся система забезпечення психічного здоров'я в умовах війни у сфері освіти має відповідати Керівництву Міжвідомчого постійного комітету з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації та бути спрямована на досягнення вимог Мінімальних стандартів освіти в надзвичайних ситуаціях, хронічних кризах і на ранніх етапах відновлення (INEE Minimum Standards for Education in Emergencies, Chronic Crises and Early Reconstruction), базуватись на аудиті ГО «Безбар'єрність» та підсумковому документі (резолуції) Стратегічної сесії «Удосконалення діяльності фахівців психологічної служби задля забезпечення ментального здоров'я учасників освітнього процесу».
Ключові активності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Адаптація (із залученням педагогів, учнів) та грифування навчальних посібників для дошкільної, початкової та базової (адаптивний цикл) освіти. 2. Запровадження супервізій для працівників освіти та психологічної служби системи освіти на постійній основі. 3. Забезпечення умов для вивчення відповідних курсів у закладах освіти з 01.09.2023 р. Створення відповідного начального контенту. 4. Внесення змін у 2023 році до державних стандартів дошкільної та загальної середньої освіти, напрацювання нової нормативно-правової бази. 5. Підготовка тренерів та застосування доказових технік самопомоги серед отримувачів освіти з 13 років та серед педагогів. 6. Створення системи професійної допомоги здобувачам освіти з емоційними проблемами. 7. Розвиток Екосистеми психологічної допомоги у сфері освіти Міністерства освіти і науки України.
Період впровадження	2023 рік - запроваджено теми психічного здоров'я у зміст дошкільної та середньої освіти та супервізії для працівників освіти та психологічної служби системи освіти . Внесено зміни до Державного стандарту дошкільної та загальної середньої освіти, освітніх програм, програм підвищення кваліфікації працівників освіти. Розпочато реалізацію заходів щодо забезпечення психічного здоров'я на всіх рівнях освіти. 2024 рік – реалізовані заходи щодо забезпечення психічного здоров'я на всіх рівнях освіти.
Показники впровадження	2023 рік – з 01.09.2023 року для 100% здобувачів освіти закладів дошкільної освіти, початкової школи, учнів 5-6 класів запроваджено вивчення тем психічного здоров'я, розпочато масштабування техніки самопомоги серед здобувачів освіти старше 13 років, створено законодавче підґрунтя для включення відповідних вимог у державні стандарти дошкільної та

Розділ проєкту	Опис
Цільова аудиторія (на кого безпосередньо спрямовані активності проєкту)	2023 рік – 300 тис педагогічних працівників закладів дошкільної та загальної середньої освіти, 2024 рік – 60 тисяч працівників освіти, 6,5 мільйонів здобувачів освіти
Кінцеві бенефіціари (для кого маємо змінити життя)	2023 рік – 2 млн здобувачів дошкільної та загальної середньої освіти (1-6 клас) 2024 рік - 6,5 млн здобувачів освіти всіх рівнів
Які зміни відчують на собі кінцеві бенефіціари	<p>Покращення психологічного клімату в освітньому середовищі, якісний психологічний супровід освітнього процесу.</p> <p>Обізнаність здобувачів освіти як діяти в надзвичайних та кризових ситуаціях. Вміння допомогти собі самому та іншим.</p> <p>Скорочення випадків булінгу серед учасників освітнього процесу.</p>
Зміни для держави (економічні, соціальні показники)	<p>Зростання психологічної культури та стресостійкості українців.</p> <p>Зменшення навантаження на галузь охорони здоров'я, скорочення тривалості непрацездатності працівників різних галузей економіки, ріст продуктивності праці.</p> <p>Зниження рівня злочинності, проявів делінквентної поведінки.</p>
Підхід до бюджету	<p>Функціонування проєктного офісу з питань організації безпечного середовища, психосоціальної підтримки та психологічної допомоги у сфері освіти Міністерства освіти і науки України.</p> <p>Пілотування інноваційних підходів до системи психологічної служби системи освіти.</p> <p>Розроблення та експертиза навчальних матеріалів для здобувачів і працівників освіти.</p> <p>Друк відповідних навчальних посібників для учнів, методичних посібників для працівників освіти</p> <p>Підготовка та підтримка тренерів на національному та регіональному рівнях.</p>

Актуальність

Військовий конфлікт в Україні обумовлює надзвичайні ризики для психічного здоров'я та соціально-економічного благополуччя населення. Нинішній контекст подій в Україні також обмежує доступ до якісної освіти: діти та педагогічні працівники, які проживають в умовах війни, мають підвищений ризик розвитку проблем з психічним здоров'ям, що матиме серйозні наслідки для їхнього загального здоров'я та успішній самореалізації.

Ситуація збройного конфлікту спричиняє також підвищений рівень стресу та впливає на психічне здоров'я і благополуччя дітей, знижуючи їхню здатність до навчання та розвитку. Без раннього втручання та допомоги травмовані діти можуть ставати травмованими дорослими, які часто мають аномальні реакції на стрес, хронічні фізичні захворювання, проблеми у стосунках, труднощі у навчанні та схильність до ризикованої поведінки, такої як зловживання наркотиками та порушення закону.

За оцінками ВООЗ, під час збройних конфліктів у всьому світі 10 % людей, які пережили стресову ситуацію, матимуть серйозні проблеми з психічним здоров'ям, а ще у 10 % розвинеться поведінка, яка перешкоджатиме їхній здатності ефективно функціонувати. Найбільш поширеними станами є депресія, тривога та психосоматичні проблеми, такі як безсоння або фізичний біль у спині та животі.

На сьогодні у змісті освіти недостатньо уваги надається формуванню компетентностей щодо превенції, збереження психічного здоров'я.

Опис проєкту

Метою проєкту є розбудова системи забезпечення психічного здоров'я в сфері освіти під час військового стану та після його завершення на всіх рівнях освіти, а також формування навичок стресостійкості учасників освітнього процесу.

Шляхом формування вмінь діяти в надзвичайних та кризових ситуаціях, використання компетентнісних прийомів психологічної самодопомоги, формування у здобувачів освіти життєвих навичок, необхідних для подолання повсякденних труднощів тощо.

Цільові аудиторії та кінцеві бенефіціари
2023 рік - 300 тис. педагогічних працівників, 2 мільйони здобувачів освіти (дошкільна та загальна середня освіта)

2024 рік – 600 тис. педагогічних працівників, 6,5 мільйонів здобувачів освіти всіх рівнів

Очікувані результати у 2023 році

З 1 вересня 2023 року для 100% здобувачів освіти закладів дошкільної освіти, початкової школи, учнів 5-6 класів запроваджено вивчення тем ментального здоров'я, розпочато масштабування техніки самодопомоги серед здобувачів освіти старше 13 років, створено законодавче підґрунтя для включення відповідних вимог у державні стандарти дошкільної та загальної середньої освіти та здійснені практичні кроки щодо забезпечення психологічної допомоги та психосоціальної підтримки всім учасникам освітнього процесу.

Дорожня карта

Ключові активності	2023	2024
Створення проєктного офісу з питань організації безпечного середовища, психосоціальної підтримки та психологічної допомоги у сфері освіти Міністерства освіти і науки України		
Внесення змін до державних стандартів дошкільної та загальної середньої освіти		
Напрацювання нової нормативно-правової бази функціонування психологічної служби системи освіти		
Підготовка тренерів для навчання працівників освіти		
Запровадження супервізії для працівників освіти та психологічної служби системи освіти на постійній основі		
Адаптація (із залученням педагогів, учнів) та грифування навчальних посібників для дошкільної, початкової та базової (адаптивний цикл) освіти		
Підготовка тренерів та застосування доказових технік самопомоги серед отримувачів освіти з 13 років та серед педагогів		
Розвиток Екосистеми психологічної допомоги у сфері освіти Міністерства освіти і науки України		
Створення системи професійної допомоги здобувачам освіти з емоційними проблемами		
Пілотування та запровадження кращих світових практик психологічної допомоги та психосоціальної підтримки у систему освіти		
Моніторинг результативності діяльності проєкту		

Які зміни

зміни для держави

Підвищення рівня психологічної культури та стресостійкості українців

Зменшення тиску на галузь охорони здоров'я та соціальні служби

Задоволення необхідних суспільних потреб щодо збереження психічного здоров'я

Збільшення продуктивності праці українців

Позитивний вплив на міжнародний імідж держави

зміни для населення

Обізнаність педагогічних працівників та здобувачів освіти як діяти в надзвичайних та кризових ситуаціях

Вміння допомогти собі самому та іншим

Покращення психологічного клімату в освітньому середовищі, якісний психологічний супровід освітнього процесу

Задоволення життям, піклування про фізичне, психічне та соціальне здоров'я

Свідомий вибір здорового способу життя

Формування позитивного мислення українців та подолання психологічних травм